

طبیعی در قالب روال قانونی قرار می‌گیرد. بقیه سطح مراتع شهرستان است که حدود ۴۵۰ سامانه‌ی عرفی تحت عنوان مرتع توسط قشر قابل توجهی از بهره‌برداران منابع طبیعی که دارای پروانه‌ی چرای دام یا طرح‌های مرتع‌داری هستند مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. در قالب ماده‌ی سه حفاظت از قانون جنگل‌ها و مراتع و مجوزهای قانونی که داده شده است.

شهرستان سیرجان پوشش گیاهی مختلف و غنی دارد. مناطق ییلاقی (منطقه گذار خانه سرخ و چهارگنبد) و قشلاقی (کفه‌ی مور، حاشیه منطقه‌ی حاجی‌آباد و بندرعباس) در خود شهرستان قرار گرفته است و مورد بهره‌برداری دامداران قرار می‌گیرد.

◀ چرای دام‌ها در کدام مناطق ممنوع است؟

استفاده از مراتع شهرستان سیرجان در قالب مجوزی تحت عنوان پروانه‌ی چرای دام یا طرح مرتع‌داری توسط اداره‌ی منابع طبیعی صادر می‌شود. در این مجوز که هر ساله توسط کارشناسان منابع طبیعی ارزیابی می‌شود، ظرفیت مرتع ذکر شده مشخص می‌گردد؛ این که چه تعداد دام، چه زمانی و چه اشخاصی در چه محدوده‌ای می‌تواند دام را به چرا ببرند. اینجوری نیست دامدار بدون مدیریت منابع طبیعی در طول سال در یک مرتع بماند. مناطق ییلاقی که شامل مناطق منطقه گذار خانه‌سرخ و چهارگنبد است، سه ماه از سال موره بهره‌برداری قرار می‌گیرد. مناطق میان‌بند در فاصله‌ی بین مراتع ییلاق و قشلاق وجود دارد. مراتع قشلاقی به مدت چهار ماه مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. کلاً هفت ماه از سال دامداران از مراتع استفاده می‌کنند و دامداران باید مابقی سال را به صورت دستی به دام علوفه دهند یا از مزارع و باغات آبیسی استفاده کنند.

دامداران پروانه چرای دام دارند و در سامانه رصد می‌شوند. عوارض دولتی را پرداخت می‌کنند و طبق برنامه‌ریزی عمل می‌شود. باید به گیاهان فرصت داده شود تا رشد گیاه صورت گیرد. اگر دایما دام در یک مرتع باشد، دیگر فرصت رشد مجدد برای گیاهان وجود ندارد و ریشه‌ی گیاهان ضعیف و امکان رشد گیاه کم می‌شود. دامداران نیز با این مورد موافق نیستند.

◀ بهره‌برداری از گیاهان دارویی شهرستان سیرجان نیز پروانه و مجوز قانونی دارد؟

گیاهان مختلف دارویی در سیرجان وجود دارد.

کثیراً، آنغوزه، زیره، آویشن، شیرین‌بیان و... در سطح مراتع شهرستان پراکنده هستند. این گیاهان مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد و نیز باعث افزایش درآمد بهره‌برداران منابع طبیعی یا عشایر منطقه می‌شود.

به علت خشکسالی گیاهان دارویی درآمد قابل توجهی ندارند. البته برداشت باید در قالب یک پروانه‌ی بهره‌برداری و مجوز باشد. در سال‌هایی که دچار خشکسالی شدیم تولید کم بوده است. مثال زیره تولید کمی داشته و فقط برای مصارف دامداران و بهره‌برداران بوده است. فعلاً بهره‌برداری از گیاهان دارویی توجیه اقتصادی ندارد. اما در زمان بارندگی و پراپی در قالب یک طرح مصوب باید احیا و بهره‌برداری صورت گیرد و بتوان گیاهان دارویی را کاشت کرد و این گونه‌های گیاهی حفظ شود.

◀ طی سال‌های اخیر انقراض گونه‌ی گیاهی در سیرجان داشتیم؟

انقراض گونه‌ی گیاهی در سیرجان نداشتیم ولی تغییر پوشش گیاهی وجود داشته است. قسمت‌هایی از مراتع طی سال‌های قبل دچار آتش‌سوزی شد و این موضوع باعث می‌شود گونه‌های خوش‌خوراک جای خود را به گونه‌های مهاجم بدهند. تیپ گیاهی تغییر می‌کند. یکسری گیاهان آب و رطوبت بیشتری برای رشد و نمو نیاز دارند و با خشکسالی جای خود را به گونه‌هایی با شرایط سخت‌تر داده‌اند و افزایش بیابان را داشتیم.

مصرف بی‌رویه‌ی کودهای شیمیایی، سمی شدن اراضی و استفاده از آب‌های شور باعث شده زمین کشت و زندگی خود را از دست بدهد. زمین‌های زراعی به باغ تبدیل شده است و این باغ‌ها خشک شده و دیگر سبز نمی‌شود. چرای بی‌رویه‌ی دام‌ها نیز باعث تغییر گونه‌ها می‌شود. در بعضی از روستاها که دامداری ثابت دارند به علت چرای بی‌رویه، گونه‌های مرتعی خوش‌خوار وجود ندارد و گونه‌ای مثل گونه‌ی مهاجم اسفند وجود دارد. در حاشیه‌ی بسیاری از روستاها این اتفاق افتاده است.

◀ به دلیل صنعتی بودن شهر سیرجان، تأثیرات این بخش بر منابع طبیعی شهرستان و کاهش آلودگی هوا چه بوده است؟

طی سال‌های اخیر اتفاقات خوبی افتاده است. تفاهم‌نامه‌هایی بین مدیرکل منابع طبیعی و مدیران عامل شرکت‌های مختلف از جمله گل‌گهر، گهرزمین، تخت گنبد و... بسته شده و فعالیت‌های خوبی در زمینه‌ی درختکاری انجام گرفته است. مسیرها و حاشیه توسط شرکت گل‌گهر درختکاری شده است. این فضای سبز در سال‌های آینده نمود بیشتری

خواهد داشت. آقای عتیقی، مدیرعامل شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر اهمیت ویژه‌ای به بحث درختکاری و فضای سبز دارد. باعث شده سرانه‌ی فضای سبز منطق افزایش پیدا کند ولی این اقدامات کافی نیست. ضمن این که چنین اقداماتی انجام می‌شود بخشی از بهره‌ی مالکانه‌ای که صنعت پرداخت می‌کند برای احیای پوشش گیاهی به سازمان جنگل‌ها و منابع طبیعی برمی‌گردد. توسعه‌ی بخش صنعت بسیار بالاست و نسبت به شهرستان‌های دیگر از نظر فضای سبز و درختکاری بیشتر کار کردیم ولی در شهرستان توسعه‌ی متوازن در زمینه‌ی منابع طبیعی و صنعت صورت نگرفته است.

در گهرپارک حجم بسیار زیادی درخت کاشته شده است. جاده‌ی گل‌گهر، کمربند سبز و توسعه‌ی درختکاری اتفاق افتاده است ولی منابع طبیعی نسبت به توسعه‌ی بخش صنعت عقب است. آرزوی ما این است وقتی به جاده‌ی گل‌گهر می‌رویم مثلاً به سمت جاده‌ی شیراز می‌رویم اصلاً گل‌گهر دیده نشود و جنگل‌کاری نمود داشته باشد تا شرکت گل‌گهر. درختان نمود بیشتری داشته باشند تا دودکش‌های منطقه‌ی گل‌گهر ولی برعکس است. این کار هزینه‌بر است. بحث منابع طبیعی و کاشت گیاهان دیر جواب می‌دهد. اگر این اتفاق بیافتد توسعه‌ی متوازن بین صنعت و منابع طبیعی صورت می‌گیرد. نمی‌توان تلاشی که مسئولان شهرستان و بخش صنعت در زمینه‌ی ایجاد فضای سبز کشیدند، نادیده گرفت ولی هنوز هم جا برای انجام کار زیاد است.

◀ سخن پایانی.

حال منابع طبیعی خوب نیست. از یک‌سو عواملی مثل خشکسالی وجود دارد و جزو عوامل طبیعی است. بارش‌ها کم شده است؛ اما مردم نیز با طبیعت خوب رفتار نمی‌کنند. مردم باید با طبیعت مهربان باشند. یک جنگل تاغ در حاشیه‌ی شهر داریم. این جنگل حاصل دسترنج همکاران ماست. سنت زیبایی هم داریم به نام چهارشنبه‌سوری. هم چهارشنبه‌سوری خوب است و هم مراقبت از درختان. سال گذشته حدود یک هکتار از درختان سبز جنگل تاغ را بریدند و آتش زدند و از روی آتش پریدند. متأسفانه مردم برای سوختن تنه‌ی سبز درختان کف زدند و جشن گرفتند. حدود یک هکتار از جنگل تاغ در مسیر جاده‌ی کرمان از بین رفت و بسیار صحنه‌ی ناراحت‌کننده‌ای بود. این که مردم شاخه‌های خشک هیزم را آتش بزنند، کار پسندیده‌ای نیست. مردم باید در حفظ این درختان کوشا باشند و به این جنگل‌ها آسیب نرسانند.